

Palenie tytoniu wśród studentów pierwszego roku rzeszowskich uczelni

Monika Binkowska-Bury¹, Izabela Sałacińska¹, Paweł Więch¹, Paweł Januszewicz²

¹ Instytut Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, Wydział Medyczny, Uniwersytet Rzeszowski

² Narodowy Instytut Leków w Warszawie

Binkowska-Bury M, Sałacińska I, Więch P, Januszewicz P. Palenie tytoniu wśród studentów pierwszego roku rzeszowskich uczelni. Med Og Nauk Zdr. 2015; 21(1): 101–106. doi: 10.5604/20834543.1142368

Streszczenie

Wstęp. Uzależnienie od wyrobów tytoniowych jest poważnym problemem w skali globalnej. Jest również głównym czynnikiem ryzyka w zakresie chorób układu krążenia, nowotworów czy chorób układu oddechowego. Z badań przeprowadzonych przez WHO wynika, że na świecie z powodu chorób odtyniowych umiera 6 mln osób, zaś w 2030 liczba ta przekroczy 8 mln. W Polsce pali papierosy 31% obywateli. Niepokoi fakt, iż po produkty tytoniowe coraz częściej sięga nie tylko młodzież szkół średnich, ale również młodzież gimnazjalna oraz ze szkół podstawowych. Zasadne wydaje się zatem poznanie zachowań ryzykownych wśród młodzieży akademickiej w zakresie używania produktów tytoniowych.

Cel pracy. Celem pracy była ocena rozpowszechnienia palenia tytoniu wśród studentów pierwszego roku uczelni rzeszowskich.

Materiał i metoda. Badaniami objęto ogółem 924 studentów pierwszego roku Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Politechniki Rzeszowskiej, studiujących na kierunkach: medycznym, humanistycznym i ścisłym. Badania przeprowadzono metodą sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem techniki ankiety. W opracowaniu statystycznym wykorzystano test niezależności chi-kwadrat.

Wyniki. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, iż ponad połowa badanej młodzieży akademickiej (67,4%) nie paliła papierosów (kierunek medyczny 71,6%, kierunek ścisły 67,7%, kierunek humanistyczny 66,0%). Okazjonalne palenie deklarowało 14,9% ankietowanych, codzienne 11,9%, kilka razy w tygodniu 3,6% respondentów.

Ankietowani studenci za najczęstszą przyczynę palenia produktów tytoniowych podawali spotkania towarzyskie (15,4%) oraz uczucie przyjemności (8,0%). Większość respondentów (84,1%) uważała, iż palenie tytoniu powoduje choroby, zaś palenie w obecności innych osób jest bardzo szkodliwe (79,8%). Badani studenci (78,5%) uznali, iż zakaz palenia w miejscach publicznych jest słuszny.

Wnioski. Niniejsza praca ukazała, iż palenie produktów tytoniowych staje się coraz mniej atrakcyjne w kręgach studenckich. Ankietowana młodzież pali papierosy najczęściej podczas spotkań towarzyskich, pomimo twierdzenia, że palenie w obecności innych osób jest bardzo szkodliwe.

Słowa kluczowe

palenie tytoniu, kierunek studiów, studenci

WSTĘP

Dowiedziano, że ponad 20 chorób ma ściśle ustalony związek z paleniem wyrobów tytoniowych. W grupie tej znajdują się takie jednostki chorobowe jak: choroby nowotworowe, gruźlica, choroby układu krążenia i oddechowego, odma, przewlekłe zapalenie płuc, choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy, a także problemy zdrowotne dotyczące noworodków [1, 2, 3]. Na całym świecie każdego roku tytoń zabija 6 milionów osób, w tym ponad 600 tysięcy osób narażonych na bierne palenie. Stwierdza się, że jeżeli obecne tendencje będą się nadal utrzymywać, to w roku 2030 produkty tytoniowe będą zabijać 8 milionów ludzi rocznie [4].

Globalny sondaż dotyczący stosowania wyrobów tytoniowych wśród osób dorosłych (GATS), który został przeprowadzony w Polsce w latach 2009 – 2010, wykazał, iż osoby palące codziennie wyroby tytoniowe ogółem stanowią 27% społeczeństwa. Około 44,0% ankietowanych jest narażonych

na dym tytoniowy w domu. Średnia kwota wydana na paczkę papierosów wynosi 9 zł, a średnie miesięczne wydatki na papierosy produkowane fabrycznie to kwota ponad 200 złotych. Połowa badanych Polaków chce zerwać z nałogiem palenia papierosów, a 91,5% respondentów uważa, że palenie powoduje poważne choroby [5].

Bardzo poważnym problemem jest sięganie po papierosy przez osoby coraz młodsze [6, 7]. Głównymi powodami takiej sytuacji są przede wszystkim: ciekawość oraz chęć zaimponowania rówieśnikom. Duży wpływ na stosowanie produktów tytoniowych mają także rodzice oraz media [8]. Raport techniczny HBSC, przeprowadzony w 2010 przez zespół pod kierownictwem B. Woynarowskiej, wskazuje, iż ponad połowa (54,4%) młodzieży zaczyna stosować produkty tytoniowe już w III klasie gimnazjum [9]. Uzasadnione wydaje się więc prowadzenie aktywnej profilaktyki oraz uświadamianie młodym ludziom, jakie niekorzystne skutki niesie ze sobą stosowanie różnorodnych używek. Edukacja w zakresie szkodliwości i negatywnych skutków palenia powinna być stosowana wśród dzieci od pierwszych lat szkolnej edukacji (szkoła podstawowa i gimnazjum), a w kolejnych latach nauki szkolnej edukacja powinna być pogłębianą i wzmacnianą.

Celem pracy była ocena rozpowszechnienia palenia tytoniu wśród studentów pierwszego roku rzeszowskich uczelni.

Adres do korespondencji: Izabela Sałacińska, Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Medyczny, Instytut Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, ul. Kopisto 2A, 35-959 Rzeszów
E-mail: izabela.salacinska@wp.pl

Nadesłano: 15 czerwca 2014 roku; Zaakceptowano do druku: 30 października 2014 roku

MATERIAŁ I METODA

Badaniem objęto grupę 924 studentów uczelni wyższych: Uniwersytetu Rzeszowskiego i Politechniki Rzeszowskiej. Odsetek osób studiujących na kierunku medycznym wynosił 38,2%, na kierunku ścisłym i humanistycznych studiowało po 30,9% ankietowanych. Dobór próby badanej był celowy. Przy jej doborze uwzględniono tylko studentów I roku studiów stacjonarnych, rozpoczynających kształcenie. Badania przeprowadzono w okresie od października do grudnia 2009 roku.

Metodą badawczą przyjętą w niniejszej pracy był sondaż diagnostyczny z wykorzystaniem techniki ankietowej. Narzędzie badawcze stanowił kwestionariusz ankiety, zawierający zarówno pytania zamknięte, jak i otwarte. Dotyczyły one częstości i powodów palenia papierosów, ubocznych skutków palenia tytoniu oraz opinii o wprowadzonym zakazie palenia w Polsce.

Udział w badaniach był dobrowolny i anonimowy, a używany materiał badawczy poufny. Ankietowani studenci zostali poinstruowani o procedurze, a także celu badania listem wprowadzającym, poprzedzającym kwestionariusz ankiety, oraz ustnie bezpośrednio przed badaniem. Przebieg badania odbył się w obecności autorów pracy. Poprawnie wypełnione kwestionariusze ankiet były równoznaczne ze zgodą na udział w badaniu.

W celu weryfikacji narzędzia pod kątem zrozumienia sformułowanych pytań badania właściwe poprzedzono badaniem pilotażowym, przeprowadzonym w grupie 50 studentów uczelni wyższej. Nie wykazano w nich wad strukturalnych narzędzia. Analiza statystyczna przeprowadzona na tym etapie nie wskazała również żadnych nieprawidłowości.

Zgromadzone dane opracowano statystycznie przy pomocy pakietu STATISTICA 9.0. W opracowaniu wykorzystano test niezależności chi-kwadrat.

Projekt badania został zaopiniowany pozytywnie przez Komisję Bioetyczną przy Uniwersytecie Rzeszowskim (Uchwała Nr 7/12/2010 z dnia 15 grudnia 2010 roku). Badanie przeprowadzono w ramach Grantu uczelnianego, zgodnego z *Zarządzeniem nr 100/2009 Rektora UR z dnia 21.12.2009 r. w sprawie: przyznawania indywidualnych grantów wspomagających uczelniane projekty badawcze* DN-062/1/GrU/2010

WYNIKI BADAŃ

Grupa badana liczyła ogółem 924 osoby w wieku od 20 do 21 lat. Większość ankietowanych (59,0%) stanowiły kobiety, mężczyźni było 41,0%. W badaniach przeważali kawalerowie i panny (98,3%), natomiast tylko 1,7% respondentów stanowiły osoby będące w związkach małżeńskich. Blisko trzy czwarte ankietowanych (72,9%) studiowało na Uniwersytecie Rzeszowskim, pozostałe osoby (26,8%) na Politechnice Rzeszowskiej.

Ponad połowa (56,3%) młodzieży akademickiej pochodziła ze środowiska wiejskiego, natomiast pozostali studenci odpowiednio: 27,8% z małego miasta (do 100 tysięcy mieszkańców) i 15,9% z dużego miasta (powyżej 100 tysięcy mieszkańców).

Prawie połowa młodzieży (48,2%) w czasie studiów mieszkała na stacji, w domu rodzinnym 37,8%, zaś tylko 13,7% mieszkało w czasie studiów w akademiku.

W badanej grupie prawie połowa ankietowanych (47,6%) uznała swoją sytuację materialną za dobrą, 41,8% za przeciętną, a 6,7% za bardzo dobrą. Tylko 3,9% określiło ją jako trudną. Z analizy danych wynika, że ponad połowa respondentów (55,5%) oceniła swój aktualny stan zdrowia jako dobry, 31,8% jako bardzo dobry, 9,3% jako przeciętny, a tylko 3,4% respondentów uznało swój stan zdrowia za niezadowolający (Tab. 1).

Tabela 1. Charakterystyka grupy badanej

PLĘĆ	%
Kobieta	59,0
Męczyzna	41,0
STAN CYWILNY	
Kawalerowie / panny	98,3
Żonaty / zamężna	1,7
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	%
Wieś	56,3
Miasto do 100 tysięcy mieszkańców	27,8
Miasto pow. 100 tysięcy mieszkańców	15,9
SYTUACJA MATERIALNA	%
Bardzo dobra	6,7
Dobra	47,6
Przeciętna	41,8
Trudna	3,9
STAN ZDROWIA	%
Bardzo dobry	55,5
Dobry	31,8
Przeciętny	9,3
Niezadowolający	3,4
KIERUNEK STUDIÓW	%
Humanistyczny	30,9
Medyczny	38,2
Ścisły	30,9

Analiza badań własnych wykazała, że większość studentów (67,4%) nie paliła papierosów, okazjonalne palenie deklarowało 14,9% ankietowanych, 11,9% codziennie, a tylko 3,6 paliło papierosy kilka razy w tygodniu.

Szczegółowa analiza częstości palenia papierosów w zależności od studiowanego kierunku wykazała, że na kierunku ścisłym 15,0% ankietowanych paliło wyroby tytoniowe codziennie, 13,2% okazjonalnie, 2,3% raz w tygodniu, 1,2% raz na tydzień, a tylko 0,6% paliło papierosy raz na miesiąc. Pozostali studenci (67,7%) nie palili papierosów.

Studenci kierunku humanistycznego palili papierosy: okazjonalnie – 18,9%, codziennie – 9,3%, kilka razy w tygodniu – 3,8%, raz na tydzień – 1,4%, raz na miesiąc – 0,7%. Ponad połowa respondentów (66,0%) nie paliła papierosów.

Wśród studentów kierunku medycznego 13,0% paliło papierosy okazjonalnie, codziennie palenie deklarowało 9,2% studentów, 4,8% kilka razy w tygodniu, 1,0% raz na tydzień, a tylko 0,3% raz na miesiąc. 71,6% ankietowanych nie paliło produktów tytoniowych (Tab. 2).

Najczęstszą przyczyną palenia papierosów przez badaną młodzież były spotkania towarzyskie (15,4%) oraz uczucie przyjemności w trakcie palenia (8,0%). Tylko 6,5%

Tabela 2. Częstość palenia papierosów z podziałem na kierunki studiów

Częstość palenia papierosów	Kierunek studiów ($p = 0,1515$)						Ra- zem
	humanistyczny		medyczny		ścisły		
	N	%	N	%	N	%	
codziennie	27	9,3	27	9,2	51	15,0	105
kilka razy w tygodniu	11	3,8	14	4,8	8	2,3	33
raz na tydzień	4	1,4	3	1,0	4	1,2	11
raz na miesiąc	2	0,7	1	0,3	2	0,6	5
okazjonalnie	55	18,9	38	13,0	45	13,2	138
nie palę	192	66,0	209	71,6	231	67,7	632
Razem	291	100	292	100	341	100	924

Tabela 3. Przyczyny palenia papierosów przez młodzież akademicką

Przyczyny palenia papierosów	Liczność	Procent(1)
spotkania towarzyskie	145	15,4%
przyjemność	75	8,0%
nałóg	61	6,5%
stres	58	6,2%
nie palę	643	68,3%
brak odpowiedzi	13	1,4%

respondentów za bezpośrednią przyczynę podawało nałóg i stres (6,2%) (Tab. 3).

Wśród osób korzystających z wyrobów tytoniowych 28,6% sięga po papierosy fabryczne. Natomiast bardzo rzadko korzystano z papierosów skręcanych ręcznie, fajki i cygaretek (każda z odpowiedzi uzyskała tylko 0,3%) (Tab. 4).

Tabela 4. Opinie studentów na temat wyboru określonego produktu tytoniowego

Produkt tytoniowy używany najczęściej	%
papierosy fabryczne	28,6
papierosy skręcane ręcznie	0,3
fajka	0,3
cygara	0,2
cygaretki	0,3
nie palę	68,9
brak odpowiedzi	1,4

Szczegółowa analiza wykazała, iż studenci (12,2%) wybrali określony produkt tytoniowy ze względu na walory użytkowe, jego popularność (8,3%), a także cenę (4,7%) (Tab. 5).

Tabela 5. Opinie respondentów na temat powodów wyboru określonego produktu tytoniowego

Powód wyboru określonego produktu	Liczność	Procent
jest tańszy	44	4,7%
jest mniej szkodliwy	15	1,6%
jest popularny	78	8,3%
doceniam walory użytkowe	115	12,2%

Większość badanej młodzieży (84,1%) uznała, iż palenie papierosów powoduje choroby, tylko 3,8% studentów odpowiedziało, iż nie powodują one żadnej choroby. Szczegółowa

analiza wykazała, że badani studenci (79,8%) uznali palenie papierosów w obecności innych osób za bardzo szkodliwe, zaś 14,2% określiło, iż szkodzi ono, ale tylko w niewielkim stopniu. Przeciwnego zdania było 1,3% badanej młodzieży, a 3,5% nie miała zdania na ten temat.

Większość z badanej grupy (78,5%) stwierdziła, iż zakaz palenia w miejscach publicznych jest słuszny. Tylko 21,5% uznało go za niewłaściwy.

OMÓWIENIE

Kampanie i działania antynikotynowe prowadzone są od wielu lat w Polsce oraz na całym świecie. Światowa Organizacja Zdrowia opracowuje raporty dotyczące epidemii palenia tytoniu. Raporty WHO skupiają się na 7 ważnych aspektach dotyczących między innymi: monitorowania palenia produktów tytoniowych, ochrony ludzi przed dymem tytoniowym, pomocy w walce z nałogiem oraz ostrzegania przed niebezpieczeństwem związanym z paleniem produktów tytoniowych. Raport WHO z 2008 roku opisywał zasięg epidemii palenia oraz przedstawiał efekty działań na rzecz jej zatrzymania. Z raportu wynikało, że tytoń corocznie zabija 5,4 milionów osób – osoby te umierają z powodu raka płuc, chorób serca oraz innych schorzeń. Raport WHO przewiduje, iż w 2030 roku bez wprowadzenia odpowiednich środków kontroli, liczba zgonów przekroczy 8 milionów [10].

Kolejny Raport WHO wydany w roku 2011 jest kolejnym z serii raportów przygotowywanych przez Światową Organizację Zdrowia. Raport ten śledził stan epidemii tytoniowej na świecie oraz badał wpływ i skuteczność kampanii, a także działań antynikotynowych. Raport ten wskazywał, iż w każdym kraju na świecie, niezależnie od struktury politycznej i dochodów, można wdrożyć skuteczne programy dotyczące kontroli produktów tytoniowych. Podkreślono w nim również, iż tytoń jest nadal liderem globalnej przyczyny śmierci, ponieważ zabija 6 milionów ludzi oraz powoduje duże straty ekonomiczne. Z raportu wynika, że w Polsce papierosy pali 31% obywateli [4].

Podobne wyniki uzyskano w badaniach polskich, przeprowadzanych przez Centrum Badania Opinii Publicznej (CBOP). Badania ankietowe wykonywane wśród dorosłych Polaków, wskazują iż w latach 2008–2012 liczba osób stosujących produkty tytoniowe utrzymuje się na podobnym poziomie (30%). Równocześnie można zaobserwować spadek liczby osób palących w stosunku do pierwszych badań przeprowadzonych przez CBOP w 1997 roku. Analizując badania przeprowadzone przez CBOP, można wnioskować, że wprowadzony zakaz palenia w miejscach publicznych jest akceptowany społecznie, dodatkowo popiera go również większość osób palących regularnie. Nowe przepisy tylko w niewielkim stopniu wpłynęły na spadek liczby palaczy, natomiast w znacznie większej mierze przyczyniły się do zmniejszenia liczby wypalanych papierosów [11].

Wyniki badań wskazują, iż tylko 32,6% ankietowanych studentów deklaruje palenie papierosów, z czego codzienne sięga po papierosa tylko 11,3% badanych. Uzyskane wyniki są podobne do prezentowanych w literaturze (Siemińska 2006), gdzie wskazuje się, iż palenie każdego dnia deklaruje 21% ankietowanych studentów pierwszego roku Wydziału Lekarskiego [12]. W badaniach Wójtowicz-Chomicz (2008) oraz innych autorów podawana jest większa liczba palącej młodzieży akademickiej [13, 14, 15]. Alarmujące wyniki

badania uzyskano w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Tarnowie, gdzie odsetek palącej młodzieży wynosił 62,7% [16].

Bardzo duży odsetek młodzieży pali okazjonalnie [6]. Analizując badania autorów zagranicznych, można znaleźć podobne wartości procentowe palącej młodzieży akademickiej [17]. Badania prowadzone we Włoszech, Grecji i Danii wskazują na dość duży odsetek palących studentów kierunków medycznych – palenie deklaruje 43% ankietowanych, 46,9% studentów greckich i 40% młodych Duńczyków [18, 19, 14]. Średnia liczba codziennie wypalanych papierosów waha się w granicach od 1 do 10 sztuk [13, 14, 20].

Dokonując analizy literatury, zarówno polskiej, jak również zagranicznej, należy niestety stwierdzić, iż młodzież bardzo wcześnie poznaje smak papierosów. W badaniach przeprowadzonych przez Strycharz-Dudziak (2010) stwierdzono, że prawie połowa respondentów (44,4%) zaczęła palić w trakcie studiów, 38,8% w szkole średniej, a 16,7% ankietowanych spróbowało pierwszego papierosa będąc w gimnazjum [21]. Podobne wyniki można obserwować w badaniach Kleszczewskiej (2007) – wskazują, że w gimnazjum i szkole średniej zaczęło palić 26% młodzieży, kolejne 7% w szkole podstawowej, a tylko 5% na studiach [22]. Pierwsze próby palenia papierosów młodzież podejmuje zazwyczaj w wieku 13–18 lat [12, 15, 16, 20]. Wgłębiając się w dostępną literaturę zagraniczną, można zauważyć podobne tendencje [17, 18, 23]. W badaniach Alexopoulos i wsp. (2010) wykazano, że aż 65% ankietowanych swoją przygodę z papierosem rozpoczęło w wieku 16 lat [17].

Z badań własnych wynika, że główną przyczyną sięgania po papierosy przez studentów są spotkania towarzyskie (15,4%) oraz osiągnięcie przyjemności (8,0%). Tylko niewielka grupa badanych za bezpośrednią przyczynę wskazała nałóg (6,5%), a także stres (6,2%). Ogólne tendencje są bardzo charakterystyczne dla populacji młodych osób, zarówno w Polsce, jak i za granicą [2, 15, 17, 22, 24]. Natomiast w badaniach przeprowadzonych na Węgrzech ustalono, iż studenci kierunków medycznych sięgają po papierosy uznając, że palenie papierosów powstrzymuje przed jedzeniem (40,0%), pomaga się zrelaksować (22,1%) a także powoduje wzrost popularności (5,3%) [25].

We wszystkich badaniach obserwowano bardzo duży wpływ rówieśników na rozpoczęcie palenia i kontynuację, a szczególnie wpływ rówieśników – palaczy [15, 17, 24].

Jak wskazują autorzy z całego świata, bardzo duży wpływ na dorastającą młodzież mają rodzice. W licznych badaniach wskazano, iż częściej palą studenci, których przynajmniej jeden rodzic pali papierosy [15, 17]. Dowiedziono również, że wykształcenie rodziców wpływa na stosowanie produktów nikotynowych przez młodzież. Im wyższe wykształcenie rodziców, tym mniejszy procent palących dzieci [12, 16, 18, 25].

Analiza produktów tytoniowych używanych najczęściej przez palących ankietowanych wykazała, że studenci (28,6%) najczęściej sięgali po papierosy fabryczne, rzadziej po papierosy skręcane ręcznie (0,3%) czy fajkę (0,3%). Badania prowadzone z kolei wśród uczniów szkół średnich w Syrii wskazują, iż 68,8% ankietowanych pali wyłącznie papierosy z filtrem [24]. Z kolei w badaniach polskich przeprowadzonych wśród studentów Akademii Medycznej w Gdańsku ankietowani najczęściej wybierali papierosy marki LM (27%) lub Marlboro (21%). Wynikało to między innymi: ze smaku (55%), a także wiązało się z sugestiami innych palących osób (34%) [12].

Większość studentów zarówno z Polski, jak i z zagranicy uważa, iż palenie papierosów stanowi zagrożenie dla zdrowia. Młodzież akademicka (79,8%) uznała, że palenie w obecności innych osób jest bardzo szkodliwe, 14,2% ankietowanych wskazało na szkodliwość w niewielkim stopniu. Natomiast w badaniach Siemińskiej i wsp. (2007) można zauważyć, iż zdecydowana większość respondentów (94,0%) jest świadoma szkodliwego wpływu palenia [12]. Podobne opinie studentów dotyczące szkodliwości wyrobów tytoniowych opisał u studentów zagranicznych Melani et al. (2000) [18].

W badaniach przeprowadzonych przez Helle Secher Sejr et al. (2002) głównymi przyczynami, dla których badani studenci chcieli rzucić palenie była przede wszystkim świadomość, iż powoduje ono raka płuc (84%) oraz zawał serca (50%) [14]. Porównywalne wyniki dotyczące powodów, dla których ankietowani chcieli zerwać z nałogiem, opisali inni autorzy z Polski, a także z zagranicy [6, 16, 17, 18, 22].

Należy również zwrócić uwagę na bardzo ważny aspekt dotyczący szkodliwości palenia w stosunku do kobiet w ciąży. Analizując polskie badania przeprowadzone wśród młodzieży akademickiej lubelskich uczelni, należy podkreślić, że dla 46,0% studentek ciąża byłaby powodem, aby skończyć z nałogiem [15].

W badaniach, zarówno polskich, jak i zagranicznych, przeprowadzanych wśród studentów uczelni medycznych, bardzo często spotkano się z twierdzeniami, iż personel medyczny powinien stanowić dobry przykład dla pacjenta i nie palić w ogóle lub używać wyrobów tytoniowych poza miejscem pracy [14, 25].

W badaniach własnych wykazano, iż studenci (78,5%) uznali wprowadzony zakaz palenia w miejscach publicznych za słuszny, a tylko 21,5% ankietowanych stwierdziło, iż jest on niesłuszny. Z dniem 8 kwietnia 2010 roku wprowadzono w Polsce całkowity zakaz palenia w miejscach publicznych takich jak: szpitale, uczelnie, zakłady pracy, obiekty sportowe i inne.

Analizując badania, nie sposób pominąć bardzo ważnego aspektu, jakim jest podjęcie próby rzucenia palenia. W badaniach Kurpas i wsp. Wykazano, że aż 52,5% ankietowanych kilka razy podejmowało próbę rzucenia palenia [20]. Można wysunąć wniosek, iż ankietowani studenci są świadomi negatywnych skutków wynikających z palenia tytoniu, dlatego też podejmują próby uwolnienia się od nałogu (nie zawsze skuteczne). Młodzież, która zaczęła palić papierosy przed 18. rokiem życia prawdopodobnie nigdy nie rzuci nałogu tytoniowego. Należy w podejmowanych działaniach edukacyjnych wskazać dostępne metody i działania, które pomogą przezwyciężyć nałóg tytoniowy.

Porównując wyniki badań własnych z wynikami badań innych autorów można wywnioskować, iż obecnie w studenckich kręgach palenie staje się coraz mniej popularne. Ankietowane osoby zaczynają palić, najczęściej w gimnazjum i szkole średniej, znajdując się w środowiskach osób palących. Dość często palący rodzice mają wpływ na późniejsze sięganie po wyroby tytoniowe przez dzieci. Ankietowana młodzież pali najczęściej podczas spotkań towarzyskich, pomimo przekonania, że palenie w towarzystwie innych osób jest bardzo szkodliwe. Zdaniem respondentów, zakaz palenia w miejscach publicznych jest właściwy i słuszny.

Reasumując można wysunąć wniosek, iż młodzi ludzie, którzy zaczęli palić papierosy przed 18. rokiem życia, prawdopodobnie nigdy nie rzucą nałogu tytoniowego. Dlatego tak ważne jest, aby edukację w zakresie negatywnych skutków

palenia rozpoczynać już na początku edukacji szkolnej, a na kolejnych poziomach uzupełniać informacje i wzmacniać działania.

Ukazywanie negatywnych skutków palenia tytoniu w prasie i telewizji ułatwi podejmowanie działań zmierzających do zminimalizowania liczby osób palących wśród młodych osób, wchodzących w dorosłe życie.

WNIOSKI

1. Wśród ankietowanych studentów ponad połowa (67,4%) nie pali papierosów.
2. W opinii badanej młodzieży (15,4%) najczęstszą przyczyną palenia papierosów są spotkania towarzyskie, a także uczucie przyjemności związane z wpływem nikotyny na organizm (8,0%).
3. Zdecydowana większość badanej młodzieży akademickiej (84,1%) uważa, iż palenie papierosów wywołuje choroby, zaś palenie w obecności innych osób jest bardzo szkodliwe (79,8%).
4. Kierunek studiów nie różnicuje ankietowanych pod względem stosowania produktów tytoniowych.

PIŚMIENICTWO

1. O'Donnell MJ, Xavier D, Liu L, Zhang H, Chin SL, Rao-Melacini P, et al. Risk factors for ischaemic and intracerebral haemorrhagic stroke in 22 countries (the INTERSTROKE study): a case-control study. *Lancet* 2010; 376: 112–123.
2. Sharps M, Villegas A, Matthews J. Cognition at risk: gestalt / feature – intensive processing and cigarette smoking in college students. *Current Psychology: Developmental* 2005; 24(2): 102–112.
3. U.S. Department of Health and Human Services. How Tobacco Smoke Causes Disease: The Biology and Behavioral Basis for Smoking-Attributable Disease. A Report of the Surgeon General. Atlanta, GA: U.S. Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion, Office on Smoking and Health, 2010.
4. WHO report on the global tobacco epidemic 2011. Warning about the dangers of tobacco, WHO 2011.
5. Globalny sondaż dotyczący używania tytoniu przez osoby dorosłe (GATS). Podsumowanie wyników i wnioski. Polska 2009–2010. Ministerstwo Zdrowia 2010.
6. Dzwilewska I, Brzózka M, Ejsmont M. Rozpowszechnienie palenia tytoniu oraz świadomość szkodliwości tego nałogu dla zdrowia wśród studentów Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. *Przegląd Lekarski* 2011; 68(10): 858–861.
7. Juszcak K, Gawłowicz K, Jachimowicz V. Palenie tytoniu wśród nieletnich a postawy rodziców wobec tego zjawiska. *Przegląd Lekarski* 2010; 69(10): 861–862.
8. Mazur J, Tabak I, Małkowska-Szcutnik A. Społeczne uwarunkowania palenia tytoniu przez młodzież w wieku 13–18 lat oraz jej narażenie na bierne palenie w domu. *Przegląd Lekarski* 2011; 68: 10: 835–839.
9. Raport techniczny HBSC. Instytut Matki i Dziecka, Warszawa 2010.
10. WHO report on the global tobacco epidemic 2008. Warning about the dangers of tobacco, WHO 2008.
11. Centrum Badania Opinii Publicznej. Postawy wobec palenia papierosów. BS/ 46/ 2008. BS/ 107/ 2012.
12. Siemińska A, Jassem J, Uherek M, Wilanowski T, Nowak R, Jassem E. Postawy wobec palenia tytoniu wśród studentów pierwszego roku medycyny. *Pneumologia i Alergologia Polska* 2006; 74: 377–382.
13. Wójtowicz-Chomicz K, Kowal M, Kowalska M, Nieradko-Iwanicka B, Borzęcki A. Analiza uzależnienia od nikotyny, motywacji do zaprzestania palenia i narażenie na palenie bierne wśród studentów Akademii Medycznej w Lublinie. *Problemy Higieny i Epidemiologii* 2008; 89(1): 142–145.
14. Sejr H, Osler M. Do Smoking and Health Education Influence Student Nurses Knowledge, Attitudes and Professional Behavior? *Preventive Medicine* 2002; 34: 260–265.
15. Gromysz-Kalkowska K, Unkiewicz-Winiarczyk A, Szubartowska E. Problem palenia tytoniu wśród studentów w świetle badań ankietowych. *Zdrowie Publiczne* 2011; 121: 332–337.
16. Kołpa M, Grochowska A, Kubik B, Schlegel-Zawadzka M. Palenie tytoniu wśród studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie kierunek pielęgniarstwo i informatyka. *Problemy Higieny i Epidemiologii* 2007; 88: 75–80.
17. Alexopoulos C, Jelastopulu E, Aronis K, Dougenis D. Cigarette smoking among university students in Greece: a comparison between medical and other students. *Environ Health Prev Med.* 2010; 15: 115–120.
18. Melani A, Verponziani W, Boccoli E, Alfea F, Piersante S. Tobacco smoking habits, attitudes and beliefs among nurse and medical students in Tuscany. *European Journal of Epidemiology* 2000; 16: 607–611.
19. Scott-Sheldon L, Carey K, Carey M. Health behavior and college students: Does Greek affiliation matter? *Journal of Behavioral Medicine* 2008; 31: 61–70.
20. Kurpas D, Mroczek B, Bielska D. Spożycie alkoholu i palenie tytoniu wśród studentów wyższych uczelni medycznych. *Przegląd Lekarski* 2012; 69(10): 893–895.
21. Strycharz-Dudziak M, Nakonieczna-Rudnicka M, Bachanek T. Postawy studentów stomatologii Uniwersytetu Medycznego w Lublinie wobec problemu palenia tytoniu. *Przegląd Lekarski* 2010; 67(10): 965–968.
22. Kleszczewska E. Badanie rozpowszechnienia palenia tytoniu wśród studentów Wyższej Szkoły Kosmetologii i Ochrony Zdrowia w Białymstoku. *Przegląd Lekarski* 2007; 64: 781–785.
23. Walsh R, Cholowski K, Tzelepis F, Stojanovski E. Smoking prevalence, attitudes and confidence about tobacco roles among australian nursing students. *Journal of Addictions Nursing* 2012; 23(3): 181–190.
24. Maziak W, Mzayek F. Characterization of the smoking habit among high school students in Syria. *European Journal of Epidemiology* 2000; 16: 1169–1176.
25. Piko B. Does knowledge count? Attitudes toward smoking among medical, nursing and pharmacy students in Hungary. *Journal of Community Health* 2002; 27(4): 269–276.

Tobacco smoking among first year students of Rzeszow universities

Abstract

Introduction. Addiction to tobacco products is a serious global problem. It is also a main risk factor of cardiovascular diseases, cancer, or respiratory diseases. Studies conducted by the WHO show that 6 million people worldwide die due to tobacco-related diseases, and in 2030 this number will exceed 8 million. In Poland, 31% of citizens are smokers. It is an alarming fact that increasingly more frequently not only secondary school adolescents, but also those attending junior high and primary schools, reach for cigarettes. Therefore, it seems justifiable to recognize risky behaviours in the area of the use of tobacco products among university students.

Aim of research. The aim of this study was to evaluate the prevalence of smoking among first year students of Rzeszow universities.

Material and methods. The study covered a total of 942 first year students from the University of Rzeszów and Rzeszów University of Technology, studying the following disciplines: medical, humanities and exact sciences. The study was performed by the method of a diagnostic survey using a questionnaire technique. Statistical analysis was performed by chi-square test for independence.

Findings. The results of the study showed that more than a half of the students examined (67.4%) did not smoke cigarettes (71.6% students of medical disciplines, 67.7% from exact sciences and 66.0% students of humanistic disciplines). Occasional smoking was declared by 14.9% of respondents: 11.9% – daily, several times a week – 3.6%. The students in the survey indicated as the most common cause of smoking tobacco products: socializing (15.4%), and the feeling of pleasure (8.0%). The majority of respondents (84.1%) believed that smoking causes diseases and, in the presence of others, is very harmful (79.8%). The students (78.5%) agreed that prohibition of smoking in public places is right.

Conclusions. The study showed that smoking tobacco products is becoming increasingly less attractive among students. The young people in the survey most often smoke cigarettes during social gatherings, despite their declarations that smoking in the presence of others is very harmful.

Key words

smoking, study specialty, students